Dosar nr. 2-11809/24 (2-24098515-12-2-03092024-1)

HOTĂRÂRE
în numele Legii

02 iulie 2025 mun. Chișinău

Judecătoria Chișinău
Instanța compusă din:
Președintele ședinței Balan Gheorghe
Grefier Boclincă Cornelia
Cu participarea:
Reprezentantului reclamantului Bejan *****, avocatului Șova Ion
Reprezentantului pârâtului Ministerului Justiției, Stelea Teodor

examinând în ședință publică cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Bejan ***** împotriva Ministerului Justiției privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului moral pentru această încălcare, precum și constatarea încălcării dreptului la libertate și siguranță prin detenție ilegală prevăzut de art. 5 § 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și încasarea reparației pentru această încălcare,-

a constatat:

La **03 septembrie 2024** Bejan *****, prin intermediul reprezentantului său, avocatului Șova Ion, s-a adresat împotriva Ministerului Justiției cu cerere de chemare în judecată privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului moral pentru această încălcare, precum și constatarea încălcării dreptului la libertate și siguranță prin detenție ilegală prevăzut de art. 5 § 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și încasarea reparației pentru această încălcare.

În motivarea acțiunii Bejan ***** a indicat că, prin examinarea, în instanțele judecătorești, în perioada 19 ianuarie 2023 – 22 octombrie 2024, a demersului directorului Penitenciarului, nr. 17 Rezina privind aplicarea prevederilor art. 91 Cod penal în privința condamnatului Bejan *****, ultimului i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei, garantat de art. 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, precum și dreptul la libertate și siguranță, garantat de art. 5 § 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar

prin încălcarea acestor drepturi i-au fost cauzate prejudicii morale, care trebuiesc reparate.

Solicită Bejan *****:

1) constarea încălcării dreptului la examinarea în termen rezonabil a demersului directorului Penitenciarului, nr. 17 Rezina privind liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen și încasarea de la Ministerul Justiției în beneficiul său a prejudiciului moral pentru încălcarea acestui drept în sumă de 100000 lei;
2) constatarea încălcării dreptului la libertate și siguranță prin detenție ilegală prevăzut de art. 5 § 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și încasarea reparației pentru această încălcare în sumă de 150000 lei.

În ședință judiciară reprezentantul reclamantului Bejan *****, avocatul Șova Ion a susținut integral acțiunea și a solicitat admiterea ei ca întemeiată.

În ședință judiciară reprezentantul pârâtului Ministerului Justiției, Stelea Teodor n-a recunoscut acțiunea și a solicitat respingerea ei ca neîntemeiată.

Studiind materialele cauzei ascultând explicațiile, argumentele și considerentele reprezentanților părților, instanța de judecată ajunge la concluzia că **acțiunea nu este întemeiată** din considerentele ce succed.

Astfel, **art. 118 alin.(1) Cod de procedură civilă** prevede că, *„fiecare parte trebuie să dovedească circumstanţele pe care le invocă drept temei al pretenţiilor şi obiecţiilor sale dacă legea nu prevede altfel”*, iar **alin.(3) același articol** prevede că, *„circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanţa judecătorească pornind de la pretenţiile şi obiecţiile părţilor şi ale altor participanţi la proces, precum şi de la normele de drept materiala şi procedural ce urmează a fi aplicate”*.

Conform **art. 121 din Codul de procedură civilă**, *„instanţa judecătorească reţine spre examinare şi cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existenţa sau inexistenţa de circumstanţe, importante pentru soluţionarea justă a cazului”,* iar conform **art. 122 același Cod**, *„circumstanţele care, conform legii, trebuie confirmate prin anumite mijloace de probaţiune nu pot fi dovedite cu nici un fel de alte mijloace probante. Admisibilitatea probelor se determină în conformitate cu legea în vigoare la momentul eliberării lor”*.

În același context, **art. 130 alin.(1) Cod de procedură civilă** stipulează că, *„instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare şi nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege”*.

În conformitate cu **art. 14 alin.(1) Cod de procedură civilă**, *„la judecarea cauzelor civile în primă instanţă, actele judiciare se emit în formă de hotărâre, încheiere şi ordonanţă”.*

Potrivit **art. 239 Cod de procedură civilă**, *„hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţă de judecată”*, iar potrivit **art. 240 alin. (1) același Cod**, *„la deliberarea hotărârii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea pricinilor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluţionării pricinii şi admisibilitatea acţiunii”.*

Este incontestabil că demersul directorului Penitenciarului, nr. 17 Rezina privind aplicarea prevederilor art. 91 Cod penal în privința condamnatului Bejan ***** a fost examinat de către instanțele de judecată în perioada 19 ianuarie 2023 – 22 octombrie 2024, or, acest fapt se confirmă obiectiv prin raportul motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil la examinarea cauzei conform demersului directorului Penitenciarului, nr. 17 Rezina privind aplicarea prevederilor art. 91 Cod penal în privința condamnatului Bejan *****, prezentat Ministerului Justiției de către Curtea de Apel Bălți (Nord) (f.d.-29-32), inclusiv, copia dosarului respectiv (f.d.-33-150), completat în cadrul ședinței de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare de către reprezentantul reclamantului Bejan *****, avocatul Șova Ion prin anexarea copiei Deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 22 octombrie 2024 (f.d.-151-158) privind menținerea fără modificări a Încheierii Judecătoriei Orhei, sediul Rezina din 14 martie 2024 (f.d.-103-106), prin care a fost respins ca neîntemeiat demersul directorului Penitenciarului, nr. 17 Rezina privind aplicarea prevederilor art. 91 Cod penal în privința condamnatului la detenția pe viață Bejan ***** (f.d.-33-34), însă acest fapt nu este suficient pentru a proba temeinicia pretențiilor reclamantului Bejan *****.

<u>Concret concluzia instanței de judecată se bazează pe următoarele:</u>

Constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului moral pentru această încălcare

Art. 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului prevede că, *„orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mob public şi într-un*

termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanţă idependentă şi imparţială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor sau obligaţiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzaţii în materie penală îndreptate împotriva sa (...)”.

Potrivit **art. 20 alin.(1) Cod de procedură penală**, *„urmărirea penală şi judecarea cauzelor penale se face în termene rezonabile”*, iar potrivit **alin.(2) acelaşi articol**, *„criteriile de apreciere a termenului rezonabil de soluţionare a cauzei penale sunt:*

1) complexitatea cazului;

2) comportamentul participanţilor la proces;

3) conduita organului de urmărire penală şi a instanţei de judecată;

3[1]) importanţa procesului pentru cel interesat;

4) vârsta de până la 18 ani a victimei”.

Conform **art. 2 alin.(1) Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti, nr. 87 din 21.04.2011**, *„orice persoană fizică sau juridică ce consideră că i-a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau dreptul la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti poate adresa în instanţă de judecată o cerere de chemare în judecată privind constatarea unei astfel de încălcări şi repararea prejudiciului cauzat prin această încălcare, în condiţiile stabilite de prezenta lege şi de legislaţia procesuală civilă”*, iar conform **alin.(2) acelaşi articol**, *„repararea prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti se face doar în măsura în care încălcarea a avut loc din cauze ce nu pot fi imputate exclusiv persoanei care a depus cererea de reparare a prejudiciului (denumită în continuare reclamant)”*.

În conformitate cu **alin.(6) articolul precitat**, *„mărimea reparaţiei prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti se stabileşte de instanţa de judecată în fiecare caz în parte, în funcţie de circumstanţele cauzei în cadrul căreia a fost comisă încălcarea, precum şi de pretenţiile invocate de reclamant, de complexitatea cauzei, de comportamentul reclamantului, de conduita organului de urmărire penală, a instanţei de judecată şi a autorităţilor relevante, de durata încălcării şi de importanţa procesului pentru reclamant”*, iar în conformitate cu **alin.(7) acelaşi articol**, *„organul care reprezintă statul în instanţă de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiţiei”*.

Potrivit **art. 4 alin.(1) Legea nominalizată**, *„sarcina probaţiunii lipsei de încălcare a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătoreşti şi a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiţiei, iar sarcina de a dovedi suportarea prejudiciului material cauzat prin această încălcare şi suportarea costurilor şi cheltuielilor de judecată îi revine reclamantului”*, iar potrivit alin.(2) același articol, *„instanţa de judecată care examinează în fond cauza, organul de urmărire penală, autoritatea implicată în proces sau, după caz, executorul judecătoresc ori autoritatea responsabilă de executarea hotărârii judecătoreşti prezintă Ministerului Justiţiei un raport motivat privind modul de respectare a termenului rezonabil şi, după caz, dosarul sau o copie de pe dosar”*.

În susținerea **acestei pretenții** reprezentantul reclamantului Bejan *****, avocatul Șova Ion a invocat:

- „1 an 10 luni este un termen nerezonabil pentru examinarea unui demers cu privire la liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen, înaintat în privința unui condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață care avea dreptul să solicite aplicarea acestei instituții”;
- „instanțele de judecată erau obligate să examineze cu celeritate cauza reclamantului, întrucât, indiferent de rezultatul examinării demersului, examinarea acestuia într-un termen rezonabil avea o miză sporită pentru reclamant, or,
  - în cazul admiterii demersului, reclamantul avea să fie pus în libertate;
  - în cazul respingerii demerului, reclamantul afla mai devreme condițiile pe care trebuie să le întrunească și după un anumit termen (inițial 3 ani, ulterior 6 luni) putetea să solicite în mod repetat liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen”;
- „pentru a afla soluția definitivă și irevocabilă, demersul privind aplicarea liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen a reclamantului a fost examinat de două ori în prima instanță și de două ori în ordine de recurs; în cazul în care judecătorul de instrucție din cadrul Judecătoriei Orhei, sediul Rezina, la data de 18 mai 2023, avea să pronunțe o încheiere conform rigorilor impuse de Codul de procedură penală, reclamantul nu era pus în situația de a ataca cu recurs încheierea dată, aceasta nu era să fie casată și cauza trimisă la rejudecare de Curtea de Apel Chișinău la 14 noiembrie 2023; pe cale de consecință, reclamantul avea să fie scutit de stările de stres, frustrare, incertitudine și umilință”;
- „încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei nu a avut loc din cauza unui comportament inadecvat al reclamantului sau a unei

complexități sporite a cauzei; reclamantul nu a solicitat termene suplimentare pentru administrarea unor noi probe, nu au fost audiați careva martori, specialiști, nu a fost dispusă efectuarea unor expertize".

În susținerea **obiecțiilor** sale împotriva acestei pretenții reprezentantul pârâtului Ministerului Justiției, Stelea Teodor a invocat:

- „procedura de examinare a demersului a fost obiectivă și conform legislației, termenul de 1 an și 10 luni nu constituie un termen nerezonabil și nici un termen excesiv, iar în ședință judiciară reprezentantul reclamantului nu a dat răspuns la întrebarea sa, în ce termen instanțele de judecată urmau să examineze acest demers, ca să nu existe, din perspectiva lui, pretinsa încălcare";
- „motivul că demersul a fost judecat într-un termen de 1 an și 10 luni a fost categoria pricinii, complexitatea, caracterul și gradul prejudiciabil al infracțiunii, volumul de lucru, numărul de cauze aflate în gestiunea instanțelor, care la moment este unul exagerat de mare, fiind mai multe cauze penale examinarea de urgență și în mod prioritar este stabilită prin lege";
- „petrecerea a mai multe ședințe judiciare sunt imputabile exclusiv părții reclamante, care a dezvoltat un comportament care a dus la prelungirea duratei procedurilor, dezvoltând dezacord continuu cu examinarea, a ignorat circumstanțele obiectiv motivate ale cauzei, care au întins timpul și au dus la examinarea lor suplimentară (cereri de informare, recursuri, supliment la recurs, recuzări, accelerare);
- „în conduita instanțelor de judecată se constată lipsa unor întârzieri inexplicabile, amânări neîntemeiate, toate ședințele de judecată au avut loc și nici una nu s-a amânat din motive incerte, neclare, altele decât cele arătate în raport (obiective și justificate);
- „reieșind din miza pentru reclamant, obiectul cauzei nu a impus prin natura sa o anumită celeritate, iar respingerea irevocabilă a demersului confirmă obiectiv acest fapt";
- „luând în considerare specificul cauzei, comportamentul părților, respectarea tuturor exigențelor procedurale și de sarcina lunară a fiecărui judecător din cadrul instanțelor de judecată, întru asigurarea respectării acestui termen rezonabil pentru examinarea tuturor cauzelor, instanțele de judecată au luat o atitudine corectă față de toate cauzele aflate în gestiune, repartizând termenul proporțional necesităților apărării drepturilor tuturor justițiabililor, fiind în coraport și cu termenele stabilite pe alte cauze, corespunzător volumului/disponibilității și exercitarea căilor de atac";

- „netemeinicia pretenției privind prejudiciul moral rezidă în lipsa culpei grave sau denegarea de justiție de către autoritatea judecătorească (lipsa încălcării dreptului), a probelor existenței acestuia și a legăturii de cauzalitate”.

În contextul înaintării pretenției indicate supra, instanța de judecată consideră necesar a efectua o scurtă retrospectivă a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și a reitera că, una din garanțiile de ordin general, înscrisă în art. 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, este aceea a **„termenului rezonabil”** în care orice persoană are dreptul să fie judecată, astfel fiind formulat **principiul celerității procedurilor judiciare**. Prin impunerea respectării unui **„termen rezonabil”** pentru înfăptuirea actului de justiție, Convenția subliniază importanța faptului că justiția trebuie administrată fără întârzieri de natură a-i compromite eficacitatea și credibilitatea *(CEDH, 27 octombrie 1994, Katte Klitsche de la Grange c/Italie, § 61; 13 septembrie 1995, Vernillo c/Italie, § 38)*, statul fiind responsabil pentru activitatea ansamblului serviciilor sale, nu numai pentru aceea a organelor judiciare. Instanța europeană a subliniat că **numai întârzierile imputabile autorităților judiciare competente** pot să conducă la eventuala constatare a depășirii unui termen rezonabil în care trebuie să fie judecată orice cauză, **depășire contrară dispozițiilor Convenției**.

Curtea europeană a decis, în repetate rânduri, că dispozițiile art. 6 § 1 din Convenție **obligă** statele contractante să-și organizeze sistemul judiciar în așa fel încât acesta să răspundă tuturor exigențelor textului, inclusiv aceleia de a soluționa orice litigiu într-un termen rezonabil *(CEDH, 13 iulie 1983, cauza Zimmermann et Steiner c/Suisse, § 29; 19 februarie 1991, Zanghi c/Italie, § 21)*, dincolo de dificultățile generate de diverși factori **care pot întârzia procedurile judiciare naționale** *(CEDH, 24 octombrie 1989, cauza H. c/France, § 58; 27 iunie 2000, cauza Frydlander c/France, § 43)*.

Instanța europeană a precizat că aprecierea caracterului rezonabil al duratei unei proceduri judiciare trebuie să fie făcută **în fiecare cauză în parte, în funcție de circumstanțele sale** *(CEDH, 30 octombrie 1991, cauza Weisinger c/Autriche, § 54)*, precum și prin raportare la criteriile consacrate în materie de jurisprudența Curții, și anume: **a) complexitatea cauzei în fapt și în drept; b) comportamentul părților din proces; c) comportamentul autorităților statale competente**, acest din urmă criteriu putând să cuprindă, în anumite situații, și **importanța litigiului pentru cei interesați** *(CEDH, 26 august 1994, cauza Karakaya c/France, § 43; 04 august 2005, Stoianova et Nedelcu c/Roumanie, § 26; 04 noiembrie 2008, Văcăruş c/Roumanie, § 24)*.

În același context, Curtea a decis că atunci când cauza depășirii termenului rezonabil al soluționării litigiului o constituie comportamentul reclamantului, indiferent de poziția procesuală a acestuia în fața jurisdicțiilor naționale, de pârât sau de reclamant, acest comportament constituie un element obiectiv ce nu poate fi imputat statului-pârât în cadrul procedurilor de control european și are a fi luat în considerare spre a se determina dacă există sau nu depășirea termenului rezonabil impus de art. 6 § 1 din Convenție.

În **materie penală**, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, **criteriile** după care se apreciază termenul rezonabil al unei proceduri sunt aceleași ca în materie civilă: **complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și cel al autorităților competente.**

Curtea a arătat că în situația în care aceste proceduri interne au o durată excesivă, o soluție preventivă și eficace de natură a remedia o astfel de situație ar putea s-o constituie **reglementarea unei căi de atac – „recurs" – în accelerarea procedurii**, după cum rezultate satisfăcătoare s-ar obține și prin instituirea posibilității **acordării unei indemnizări, tot printr-o acțiune în justiție (**„recurs" indemnitar), care să „compenseze", *a posteriori*, stresul moral suferit de justițiabil ca urmare a duratei excesive a procedurilor interne. Instanța europeană a recunoscut caracterul efectiv al „recursului" în accelerarea acestor proceduri *(CEDH, 30 ianuarie 2001, cauza Holzinger c/Autriche, § 22)*.

În același timp, Curtea a arătat că din moment ce o procedură judiciară apare ca excesivă, deci încălcarea dreptului la un proces echitabil, sub acest aspect, s-a produs, recursul în accelerarea procedurii nu mai este de natură să redreseze situația astfel creată *(CEDH, 29 martie 2006, cauza Scordino c/Italie, § 185; Cocchiarella c/Italie, § 76)*.

Curtea a observat că există mai multe modalități de redresare a acestei situații. Bunăoară, ea a apreciat ca satisfăcătoare luarea în considerare a duratei procedurii în materie penală, prin aplicarea unei reduceri de pedeapsă „exprese și cuantificabile" *(CEDH, 26 iunie 2001, cauza Beck c/Norway, § 21)*.

De asemenea, Curtea a decis că însăși procedura în cadrul „recursului" indemnitar trebuie să se desfășoare într-un termen rezonabil.

În sfârșit, Curtea a arătat că din moment ce un stat a reglementat un „recurs" intern de natură să redreseze consecințele duratei excesive a procedurilor judiciare, fie că este vorba despre un „recurs" indemnitar, fie de unul care are ca obiect accelerarea procedurilor, **apare compatibilă cu dispozițiile Convenției acordarea ca despăgubiri a unor sume care, deși inferioare celor fixate de Curte pentru situații similare, sunt totuși rezonabile** *(CEDH, 19 octombrie 2004, cauza Dubjakova c/Slovaquie, p. 6)*. Curtea a precizat că deciziile prin care

se acordă despăgubiri în situațiile arătate trebuie să fie „rapide, motivate și executate cu celeritate” *(CEDH, 29 martie 2006, cauza Coechiarella c/Italie, § 97)*.

Situația din prezenta speță nu contravine prevederilor art. 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, deoarece examinarea cauzei după demersul directorului Penitenciarului, nr. 17 Rezina privind aplicarea în privința condamnatului Bejan ***** a prevederilor art. 91 Cod penal a avut loc în strictă conformitate cu criteriile consacrate în materie de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind aprecierea caracterului rezonabil al duratei unei proceduri judiciare, or, nici unul din argumentele invocate de către reprezentantul reclamantului Bejan *****, avocatul Șova Ion nu se referă la întârzieri imputabile instanțelor de judecată, care ar fi contrare Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Mai mult, atât la examinarea inițială, cât și la rejudecare, atât instanțele de fond, cât și cele de recurs au soluționat cauza într-o ședință judiciară, în cadrul examinării cauzei în instanțele de fond fiind amânate doar deliberările pentru pronunțarea încheierilor, iar instanțele de recurs au pronunțat deciziile în aceeași zi în care au fost examinate recursurile împotriva acestor încheieri, din care considerente aceste circumstanțe combat argumentul reprezentantului reclamantului Bejan *****, avocatului Șova Ion privind lipsa celerității la examinarea cauzei nominalizate.

În afară de aceasta, durata procedurilor în această cauză (pretinsele întârzieri), determinate de demisia judecătorului Curții de Apel Chișinău (Centru), căruia i-a fost repartizată inițial cauza după rejudecare și necesitatea redistribuirii acesteia altui judecător, precum și de adoptarea Legii, nr. 135 din 13 iunie 2024 pentru modificarea unor acte normative (revizuirea hărții judiciare), care a condiționat declinarea competenței Curții de Apel Chișinău (Centru) și remiterea acesteia după competență Curții de Apel Bălți (Nord) nu numai că nu le sunt imputabile instanțelor judecătorești, dar nici nu sunt contrare Convenției Europene a Drepturilor Omului.

În sfârșit, argumentul reprezentantului reclamantului Bejan *****, avocatului Șova Ion precum că această cauză nu ar prezenta o complexitate sporită, nu poate fi acceptat de către instanța de judecată, or, evoluțiile ulterioare ale circumstanțelor în care au fost aplicate prevederile legale în privința acestor categorii de condamnați, în special, percepția publică, denotă interesul social sporit la consecințele implementării normelor legale.

Dimpotrivă, cauza la demersului directorului Penitenciarului, nr. 17 Rezina privind aplicarea prevederilor art. 91 Cod penal în privința condamnatului Bejan

***** a avut o complexitate sporită și a necesitat o diligență sporită din partea judecătorilor, pe care aceștia au demonstrat-o, contribuția unui din judecătorii implicați la examinarea acestei cauze fiind apreciată cu distincție de stat.

Deci, nefiind probat faptul că reclamantul Bejan ***** este victima încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sale, garantat de art. 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, reiese că între ***„stările de stres, frustrare, incertitudine și umilință”*** ale primului și ***„procesul judiciar nominalizat”*** nu există **„legătură de cauzalitate”**, din care considerente primul nu este îndreptățit de a solicita careva **„prejudiciu moral”** în temeiul solicitat.

În asemenea circumstanțe **<u>această pretenție trebuie respinsă</u>** pe motivul indicat.

Constatarea încălcării dreptului la libertate și siguranță prin detenție ilegală prevăzut de art. 5 § 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și încasarea reparației pentru această încălcare

Conform **art. 91 alin.(1) Cod penal** (<u>în vigoare la momentul examinării demersului directorului Penitenciarului, nr. 17 Rezina</u>), *„persoanei care execută pedeapsa cu închisoare i se poate aplica liberarea condiţionată de pedeapsă înainte de termen dacă a realizat programul individual de executare a pedepsei, a reparat integral daunele cauzate de infracţiunea pentru care a fost condamnată, cu excepţia cazului când dovedeşte că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească, şi dacă se constată că corectarea ei este posibilă fără executarea deplină a pedepsei. Persoana poate fi liberată, în întregime sau parţial, şi de pedeapsa complementară”*, iar conform **alin.(5) același articol** (<u>în vigoare la momentul examinării demersului directorului Penitenciarului, nr. 17 Rezina</u>), *„persoana care execută pedeapsa detenţiunii pe viaţă poate fi liberată condiţionat de pedeapsă înainte de termen dacă instanţa de judecată va considera că nu mai există necesitatea executării de mai departe a pedepsei şi dacă această persoană a executat efectiv cel puţin 25 de ani de închisoare, fără a se lua în calcul compensarea privilegiată a zilelor de muncă”*.

Art. 5 § 1 lit. a) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului prevede că, *„orice persoană are dreptul la libertate şi la siguranţă. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepţia următoarelor cazuri şi potrivit căilor legale: dacă este deţinut legal pe baza condamnării pronunţate de către un tribunal competent”*.

În conformitate cu **art. 5 § 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului**, *„orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală”*.

După cum reiese din conținutul **art. 5 § 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului**, *„orice persoană care este victima unei arestări sau a unei dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol are dreptul la reparații”*.

În susținerea **acestei pretenții** reprezentantul reclamantului Bejan *****, avocatul Șova Ion a invocat:

- „obligativitatea tribunalului (instanțelor de judecată) de a se expune în termen scurt asupra recursului” *(demersului directorului Penitenciarului, nr. 17 Rezina privind liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen a condamnatului Bejan *****)*, întrucât „în situația dată era pusă în discuție legalitatea detenției, respectiv, dreptul la libertate și siguranță” *(a reclamantului Bejan *****)*;
- „termenul de 1 an 10 luni este excesiv de mare și, pe cale de consecință, i-a fost provocat reclamantului Bejan ***** stres, nesiguranță și anxietate”.

În susținerea **obiecțiilor** sale împotriva acestei pretenții reprezentantul pârâtului Ministerului Justiției, Stelea Teodor a invocat că „instanțele de judecată au statuat că detenția lui Bejan ***** este legală, respectiv, dreptul la reparații decade”.

În contextul înaintării pretenției indicate supra, instanța de judecată, de asemenea, consideră necesar a efectua o scurtă retrospectivă a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și a reitera că, în sistemul de protecție al drepturilor omului instituit de Convenția Europeană a Drepturilor Omului, **dreptul la libertate și la siguranță** are **un caracter fundamental și inalienabil**, dar nu și **un caracter absolut**. Dimpotrivă, în anumite **situații legitime, legale și obiectiv determinate**, el poate cunoaște limitări, adică **acest drept este relativ**.

Art. 5 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului prevede **șase cazuri concrete în care o persoană poate fi privată de libertate**, iar această **„listă” a excepțiilor** de la recunoașterea dreptului la libertate și siguranță **este exhaustivă**, deaceia, dacă o detenție nu se încadrează în una din aceste situații, **ea va fi ilegală**.

Primul caz de privare de libertate autorizată, adică de privare de libertate licită, este **„detenția în urma unei condamnări”**, care va fi analizat în continuare.

Art. 5 § 1 lit. a) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului dispune că deținerea unei persoane este legală dacă are la bază o **„condamnare pronunțată**

de un tribunal competent”, unde, după cum a precizat Curtea Europeană a Drepturilor Omului, termenul **„condamnare”** semnifică atât **„declararea persoanei ca vinovată”**, consecutivă stabilirii legale a existenței infracțiunii, cât **și aplicarea pedepsei sau unei alte măsuri privative de libertate**.

Stabilind raportul între **„condamnare”** și **„privare de libertate”** în contextul art. 5 § 1 lit. a) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Curtea a spus că acest raport nu se reduce la o simplă succesiune în timp sau, altfel spus, nu este suficient ca privarea de libertate să succeadă condamnării; ea trebuie să-și aibă baza legală în hotărârea judecătorească de condamnare.

Mai mult, Curtea a spus că sintagma **„pe baza”** *(din art. 5 § 1 lit. a) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului)* nu semnifică o anumită succesiune în timp, ci o adevărată **„legătură de cauzalitate”** între **„privarea de libertate”** și **„condamnare”**. În aplicarea acestui principiu, în jurisprudența organelor Convenției au fost pronunțate mai multe soluții, care prezintă interes și pentru prezenta speță.

Astfel, fosta Comisie a statuat că o detenție decisă ca măsură de reintegrare locului de încarcerare, ca urmare a revocării liberării condiționate, care se întemeiază pe condamnarea inițială, chiar la închisoare pe viață, este justificată, odată pentru totdeauna, de această condamnare; ea constituie **o detenție legală, după condamnarea de către un tribunal competent** *(Comis. EDH, 14 decembrie 1988, cauza Bamber c/Royaume-Uni, p. 235)*.

În altă cauză, Comisia a decis că (chiar și) reintegrarea în închisoare a celui liberat condiționat în vederea efectuării unui tratament medical, pentru nerespectarea condițiilor în care trebuia efectuat acel tratament, cu refuzul instanței de a deduce din pedeapsă perioada de liberare condiționată, nu constituie o încălcare a art. 5 § 1 lit. a) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, deoarece instanța nu a aplicat o nouă pedeapsă și nici nu a agravat-o pe cea inițială, decizia sa ținând de marja de apreciere pe care această dispoziție a Convenției o lasă statelor contractante cu privire la dispozitivul judiciar, ce permite amenajarea detenției unei persoane după condamnarea sa. În cauza dată, a doua perioadă de detenție prezintă **o legătură suficientă** cu condamnarea inițială pentru a constitui **o detenție legală**, ca urmare a condamnării acelei persoane de un tribunal competent *(Comis. EDH, 9 mai 1994, cauza Sampson c/Chypre, p. 69).*

Tot odată, din punct de vedere al modului cum **operează liberarea condiționată a unei persoane deținute**, în altă cauză, Curtea a făcut o precizare în sensul că, în măsura în care o persoană condamnată legal beneficia de o asemenea eliberare automat, pe temeiul decretului prezidențial de acordare a acestui beneficiu, iar autoritățile judiciare naționale nu aveau nicio putere discreționară

de apreciere a comportamentului celui în cauză, ele fiind obligate numai la aplicarea reducerii pedepsei în limitele stabilite de lege, deținerea reclamantului două luni și patru zile peste durata pedepsei rezultate **după aplicarea reducerii astfel stabilite** reprezintă o încălcare a dispozițiilor cuprinse în art. 5 § 1 lit. a) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului; pentru această durată, **condamnarea sa a rămas fără bază legală**, deoarece a executat o pedeapsă cu o durată superioară celei ce reprezenta sancțiunea pe care avea a o primi, potrivit normelor naționale și ținând seama de „beneficiul" legii ce avea a-i fi aplicat. „Surplusul" de închisoare efectuată nu poate fi reținut ca o detenție legală, în sensul Convenției *(CEDH, 10 iulie 2003, cauza Grava c/Italie, §§ 40-46)*.

În același context, art. 5 § 4 al Convenției Europene a Drepturilor Omului conferă o garanție a asigurării dreptului la libertate a persoanei prin aceea că **instituie pentru orice persoană privată de libertate dreptul de a introduce un recurs în fața unui tribunal**, în scopul ca acesta să statueze, **în termen scurt, cu privire la legalitatea detenției sale și să ordone eliberarea sa, dacă detenția este ilegală**.

Obiectul esențial al garanției puse în discuție este acela de a oferi posibilitatea juridică a unui **„recurs"**, adică a exercițiului unei căi eficace de atac cu privire la legalitatea măsurii prin care este autorizată o privare de libertate; dacă deținerea este ilegală, persoana în cauză trebuie să fie pusă în libertate.

Dacă este vorba despre o privare de libertate **după condamnarea dispusă de un tribunal competent**, controlul judiciar cerut de această dispoziție este încorporat în însuși procesul care a condus la acea condamnare. Un control judiciar distinct nu poate fi impus prin simplul fapt al modificărilor practicii în materie de liberare condiționată *(Comis. EDH, 03 martie 1986, cauza Hogben c/Royaume-Uni, p. 231)*.

Dacă recursul intentat de o persoană pe terenul art. 5 § 4 al Convenției conduce la pronunțarea unei decizii judiciare, prin care se ordonă sau se confirmă privarea de libertate, controlul judiciar de legalitate al acestei privări **este încorporat în această decizie.**

În conținutul aceleiași garanții prevăzute de art. 5 § 4 al Convenției se găsește și obligația tribunalului chemat a se pronunța cu privire la legalitatea arestării sau deținerii unei persoane **„în termen scurt"**.

Sensul acestei exigențe este ca **procedura de control să conducă la obținerea cât mai rapidă a unei decizii judiciare privitoare la regularitatea deținerii și la încetarea ei**, dacă aceasta a devenit ilegală.

Art. 5 § 5 al Convenției prevede că orice persoană, care este victima unei arestări sau a unei dețineri în condiții care sunt contrare celorlalte dispoziții ale

sale, are dreptul la **„reparații”**. Textul instituie pentru persoanele arestate sau deținute o garanție specifică: dreptul lor de a obține o despăgubire de la autoritățile statale în culpă.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a precizat foarte exact că **„art. 5 § 5 garantează un drept executoriu la reparație numai victimelor unei arestări sau al unei detenții în condiții contrare art. 5”** *(CEDH, 10 iunie 1996, Benham c/Royaume-Uni, § 50)*.

Situația din prezenta speță nu contravine prevederilor art. 5 § 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, deoarece, pe parcursul examinării demersului directorului Penitenciarului, nr. 17 Rezina privind aplicarea în privința condamnatului Bejan ***** a prevederilor art. 91 Cod penal, dânsul se afla în **detenție legală** (executa pedeapsa sub formă de detenție pe viață), **după condamnarea de către un tribunal competent** (Sentința Colegiului Penal al Judecătoriei Supreme a Republicii Moldova din 19 iunie 1995, Hotărârea Prezidiului Judecătoriei Supreme a Republicii Moldova din 25 martie 1996 și Decizia Curții Supreme de Justiție din 19 aprilie 2010), astfel fiind prezentă o **„legătură de cauzalitate”** indispensabilă între **„privarea de libertate”** și **„condamnarea”** ultimului, adică detenția acestuia este justificată, „odată pentru totdeauna”, de această condamnare, controlul judiciar de legalitate al acestei privări de libertate, cerut de dispoziția art. 5 § 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, fiind **încorporat în hotărârile judecătorești nominalizate,** adică în însuși procesul care a condus la condamnarea lui.

Mai mult, reclamantul Bejan *****, în calitate de condamnat, **nu beneficia automat** de liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen, **instanțele de judecată** (Judecătoria Orhei, sediul Rezina și Curtea de Apel Bălți (Nord)) **nu i-au aplicat o nouă pedeapsă** și **nu i-au agravat-o pe cea inițială**, iar **soluția adoptată** de către aceste instanțe **ține de marja de apreciere** pe care dispoziția art. 5 § 1 lit. a) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului o lasă statelor contractante, **găsindu-și suport legal** în prevederile art. 91 alin.(5) Cod penal, pe care **și-au întemeiată concluzia de respingere a demersului** directorului Penitenciarului, nr. 17 Rezina privind aplicarea prevederilor art. 91 Cod penal.

Deci, nefiind probat faptul că reclamantul Bejan ***** este victima unei arestări sau a unei detenții contrare dispoziției art. 5 § 4 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, reiese că între ***„stresul, nesiguranța și anxietatea”*** primului și ***„procesul judiciar nominalizaat”*** nu există **„legătură de cauzalitate”**, din care considerente primul nu este îndreptățit de solicita careva **„reparații”** în temeiul art. 5 § 5 al Convenției Europene a Drepturilor Omului.

În asemenea circumstanțe **și această pretenție trebuie respinsă** pe motivul indicat.

În baza celor expuse, conducându-se de **art. 236 Cod de procedură civilă**, instanța de judecată,-

a hotărât:

A respinge ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată a lui Bejan ***** împotriva Ministerului Justiției privind constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei și încasarea prejudiciului moral pentru această încălcare, precum și constatarea încălcării dreptului la libertate și siguranță prin detenție ilegală prevăzut de art. 5 § 4 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și încasarea reparației pentru această încălcare.

Hotărârea poate fi atacată cu apel la Curtea de Apel Centru în termen de 30 zile de la data pronunțării dispozitivului, prin intermediul Judecătoriei Chișinău.

Președintele ședinței,
judecător **Balan Gheorghe**